

A Magyar Udvari Vonat 1896. képalbum restaurálása

Az 1896-os Millenniumra készítette a Ganz és Társa Vasöntő- és Gépgyár-Részvénytársaság a Magyar Udvari Vonatot, amelyet a magyar királyi család hivatalos utazásaihoz használtak.

A szerelvényből mára csak az udvari kíséret termes kocsjából 1911-ben átalakított MÁV 109. pályaszámú bizottsági kocsi látható a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum kiállításában.

Ezért nagyjelentőségű, hogy legalább képekről és a dokumentációból megismerhetjük azt a magas minőséget, amellyel ez a hét kocsi álló szerelvény készült. (*Király Őfelsége termes kocsi, Királyné Őfelsége termes kocsi, Udvari étkező kocsi, Udvari kíséret „A” termes kocsi, Udvari kíséret „B” termes kocsi, Kísérő személyzet kocsi, Szolgálati kocsi*). Ezeket fotografálta le Klösz György (1844-1913), korának elismert városfényképésze. Fényképészeti műtermében nyomdát is működtetett így kerülhetett sor a fotográfiák *díszes dobozban* való kiadására. A fényképek a szerelvény kocsjainak külső képét és a díszes belső berendezést ábrázolják. Emellett nyomtatott lapokon tartalmazzák a kocsik *műszaki leírását, szerkezeti rajzait és az egyes kocsik belső berendezésének és a berendezés anyagainak leírását*.

A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum tulajdonában négy darab képalbum van.

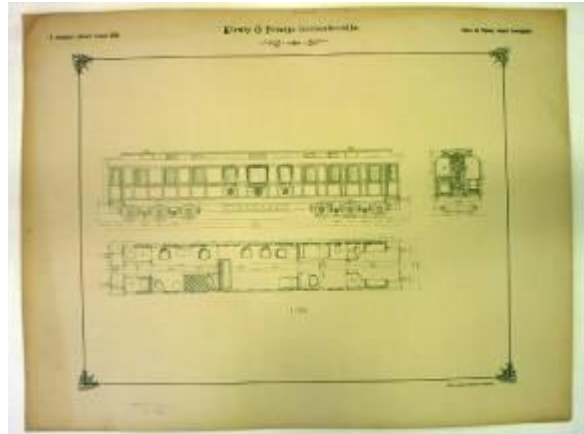
Az összes díszdoboz és tartalmuk a valamikori elázás és penészesedés nyomait viselte.

A leírások, szerkezeti rajzok és fényképek szennyezettek, porosak, szakadozottak és hiányosak, a papír savassága miatt könnyen törnek, porlanak. A papírlapok egy része a penészesedések helyén meggyengült, mállékonnyá vált. A díszdobozok közül egy sem volt ép állapotban. Szerkezetük teljesen szétesett, sok darabjuk hiányzott, ugyanakkor egyikhez sem illeszthető keretléc is voltak a tárgycsoportban. Hiányzott gerincük; oldalléceik, kapcsaik elvesztek, fedő lapjaikon az elázás és penészesedés következtében a feliratok felismerhetetlen állapotba kerültek, a kötészvásznon több helyen teljesen elmállott, alatta a szürkelemez is elkorhadt, porlott. A károsodás mértéke miatt egy-egy díszdoboznak csak egy-egy eleme volt restaurálásra alkalmas állapotban, minden doboznak más-más része.

A *leírások, szerkezeti rajzok és fényképek* portalanítása száraz tisztítással történt Wishab radírszivacs és radírpor, gumiradírok (Koh-i-noor, Mercur, Delta, stb)

alkalmazásával. Néhány esetben a szennyeződést finom polírpapír segítségével lehetett csak eltávolítani. A nyomtatott leírásokat és szerkezeti rajzokat Preventol CMK 1%-os oldatával áttöréssel fertőtlenítettem, majd levegőn szárítottam. Ugyanezek semlegesítését $\text{Ca}(\text{OH})_2$ 50%-os vizes oldatával áttörölve végeztem. A levegőn való száradás után a lapokat szivópapírok között enyhén préseltem.

A penésztől meggyengült részek megerősítése Glutofix 600 és Planatol BB superior keverékével történt, amit a vékony kartonlapok közé fecskendővel vittem be. Kívülről óvatosan könyvkötőcsont segítségével oszlattam szét a ragasztót. Ezután a lapokat szivópapírok között enyhén préseltem. A szakadások kijavítása és a hiányok kiegészítése különböző fajtájú és vastagságú festett japánpapírral történt, ragasztásra Glutofixet és Planatolt használtam.

A díszdobozok portalanítása, a külső könyvkötő vászon, a belső papírborítás és a doboz oldalát alkotó papírral kasírozott keretlécek tisztítása szintén Wishab radírszivaccsal történt. Az erősebb szennyeződéseket radírgumival, a falfesték pöttyöket mechanikusan, szikével távolítottam el. A megmaradt bőr gerinceket likkerrel (OSZK recept) tisztítottam. Ezután a kötéstáblákat, amelyeken a penészesedés nyomai látszottak megelőzés céljából áttöröltem Preventol CMK 1%-os oldatával, majd levegőn szárítottam. A dobozok belső papírborításának hiányait semleges színű festett japánpapírral egészítettem ki és Glutofixszel ragasztottam. A fa keretlécek papírborításának hiányait is festett japánpapírral egészítettem ki. A kötéstáblák szürkelemezeinek hiányait és beszakadásait papírpéppel egészítettem ki. Ahol lehetett az eredeti könyvkötő vásznat ragasztottam vissza a helyére. Ahol ez nem volt lehetséges japánpapírral egészítettem ki majd festettem. A penészesedés miatt kikorhadt nagy könyvkötő vászon hiányt a hasonló színű vászonnal egészítettem ki. Ahol ez nem volt lehetséges a szakadozott vásznakat Planatollal ragasztottam vissza. Az álgerinc kiszakadt a táblából. A gerincre új növényi cserzésű juhbőrt húztam, amelyet Selladerm bőrfestékkel festettem megfelelő színűre. Az új bőrt búzakeményítővel ragasztottam vissza az álgerincre. Ekkor következett a doboz részeinek újbóli összeépítése. Az első táblához tartozó fakeretet a helyére illesztve Pattex Palma Fa Expressz ragasztóval ragasztottam. A ragasztó száradásáig párhuzamszorítóval rögzítettem egymáshoz a ragasztandó részeket. Ezután dolgoztam össze a gerincet a felső táblával. Az új gerincre visszaragasztottam a konzervált eredeti álbordás gerincbőrt. Végül a a másik doboz megmaradt gerincét is Maroquin bőrbalzsammal, az összes doboz kötéstábláit konzerváló pasztával (OSZK recept) töröltem át.

A díszdobozok és a bennük tárolt leírások, metszetrajzok, fényképek konzerválás és restaurálás utáni *tárolására* nagy figyelmet kell fordítani. A *díszdobozok* alkalmatlanok a papíryanag tárolására savasságuk miatt, ezért külön kell őket tárolni. A *leírásokat és metszetrajzokat* vékony kartonpapírra nyomtatták. Ezek közé 100% klórmentes, savmentes, ligninmentes, lúgosan pufferezt, papírból készült lapokat tettem (archibális papír 58899N ISO 9706) és külön savmentes 0,5 mm-es Roemerturm Photoarchivkartonból készített tokokat készítettem.

A *fényképeket* vastag kartonra kasírozták. A fotókat nem pufferezt papírok közt kell tárolni (pH 6.7). Ezért PAT (Photography Activity Test) minősítésű Munktel, 100% gyapotrostból készült papírból készítettem palliumokat minden egyes fényképhez.

Végül a díszdobozok kiváltására tároló dobozokat készítettem savmentes 2.5 mm-es Roemerturm Photoarchivkartonból. A ragasztást Planatollal végeztem. A dobozok élét Filmoplast SH savmentes vászonszalaggal erősítettem meg.

A leltári számokat a palliumokra 5 B-s grafitceruzával, a dobozokra savmentes és fényálló tintával (Pigma micron archival ink) írtam föl.

